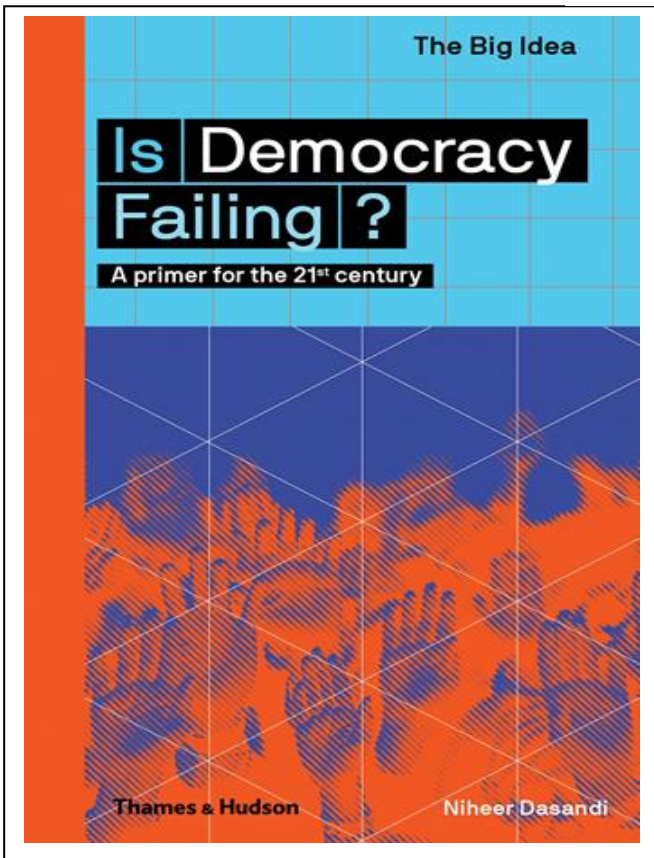

บทความที่ :
Article : 26

บทความปริทรรศน์หนังสือ

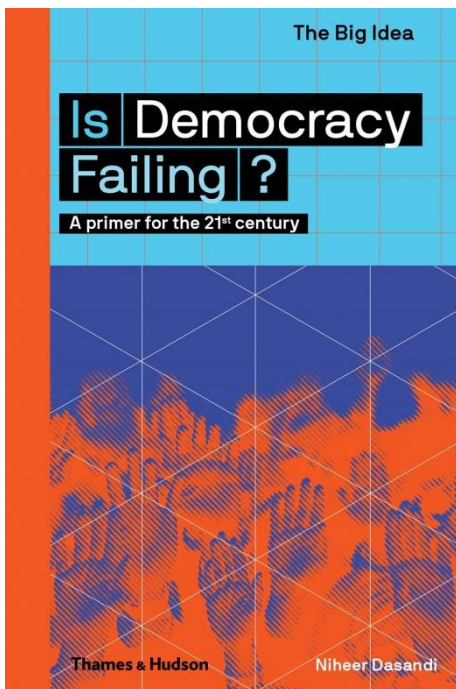
Book Review

Is Democracy Failing? (2018)

กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ*

Kittisak Jermsittiparsert

* สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย [Social Research Institute, Chulalongkorn University]; E-mail: kittisak.j@chula.ac.th

Dasandi, Niheer. 2018. **Is Democracy Failing?**. London: Thames & Hudson. (ISBN 978-0-500-29365-2)

Is Democracy Failing? เป็นผลงานของ Niheer Dasandi ดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชารัฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยคอลเลจลอนดอน ผู้เชี่ยวชาญด้านการเมืองประเทศกำลังพัฒนา และเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งนักวิจัยด้านการเมืองและการพัฒนา ประจำภาควิชาการพัฒนาระหว่างประเทศ คณะการปกครองและสังคม มหาวิทยาลัยเบอร์มิงแฮม ประเทศอังกฤษ

เช่นเดียวกับ *Is Capitalism Working?* (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ, 2561) หนังสือเล่มนี้เป็นหนึ่งในชุด “The Big Idea” ซึ่งจัดพิมพ์ภายใต้การบรรณาธิการของ Matthew Taylor ประธานราชสมาคมเพื่อการส่งเสริมศิลปะ การผลิต และการพาณิชย์ ประเทศอังกฤษ โดยสำนักพิมพ์ Thames & Hudson ซึ่งยังประกอบด้วยหนังสืออีก 2 เล่ม ได้แก่ *Is Gender Fluid?* และ *What Shape Is Space?* รวมถึงหนังสืออีก 2 เล่ม ที่กำลังจะออกตามมาในวันที่ 1 เมษายน 2562 ได้แก่ *Is Medicine Still Good For Us?* และ *Will AI Replace Us?*

ความพิเศษของหนังสือชุดนี้ อยู่ที่การเรียงพิมพ์ที่ผิดไปจากทั่วๆ ไป ตัวอักษรของหนังสือทุกเล่มในชุด ถูกแบ่งออกเป็น 3 ขนาด เพื่อสร้างทางเลือกให้กับผู้อ่าน ที่แน่นอน ไม่ใช่ว่าทุกคนที่จะต้องอ่านมันทุกคำตั้งแต่ต้นจนจบ ผู้อ่านสามารถเลือกระหว่าง 1) แค่เก็บภาพกว้างๆ ของเนื้อหาภายในครึ่งชั่วโมง โดยการอ่านเฉพาะตัวอักษรขนาดใหญ่และกลาง 2) ใช้เวลาอีก 1 ชั่วโมง หากต้องการทำความเข้าใจลึกลงไปในเรื่องละเอียดต่างๆ ด้วยการอ่านตัวอักษรขนาดเล็ก หรือ 3) ใช้เวลาทั้งสิ้นประมาณ 2 ชั่วโมง เพื่ออ่านเนื้อหาทั้งหมด ซึ่งนอกจากเนื้อหาที่เรียบเรียงไว้ด้วยตัวอักษรทั้ง 3 ขนาดแล้ว ยังรวมถึงคำอธิบายของแต่ละสิ่งกับ ที่ถูกแทรกไว้ในหน้าต่างๆ ที่มันถูกกล่าวถึงอีกด้วย

ไม่เพียงเท่านั้น หนังสือชุดนี้ยังให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับรูปภาพต่างๆ พอๆ กับความสำคัญของข้อความ ในการกระตุ้นให้เกิดความเข้าใจ ตลอดจนการถกเถียง กับเหตุการณ์และ/หรือสิ่งที่มันถูกนำมาสื่อความหมายถึง *Is Capitalism Working?* จึงประกอบด้วยรูปภาพถึงกว่า 150 ชิ้น ขณะที่ *What Shape Is Space?* และ *Will AI Replace Us?* ประกอบด้วยรูปภาพกว่า 200 ชิ้น สำหรับ *Is Democracy Falling?* พอๆ กับ *Is Gender Fluid?* และ *Is Medicine Still Good For Us?* ก็ประกอบด้วยรูปภาพกว่า 160 ชิ้น แม้จะมีความยาวตลอดเล่มเท่าๆ กัน เพียง 144 หน้า หรือก็คือ มีมากกว่า 1 ภาพใน 1 หน้า โดยเฉลี่ย

พอจะคาดเดาได้ว่า คงเป็นความตั้งใจของบรรณาธิการ ที่นอกจากจะเรียงพิมพ์หนังสือชุดนี้ ให้ออกมามีจำนวนหน้าเท่ากันทั้งหมดแล้ว เขายังแบ่งโครงสร้างของทุกเล่มให้ประกอบด้วยบทนำ เนื้อหา จำนวน 4 บท และบทสรุป โดยใน *Is Democracy Falling?* นี้ Niheer Dasandi เรียบเรียงส่วนเนื้อหาของหนังสือของเขา เริ่มจาก 1) วิวัฒนาการของประชาธิปไตย 2) การทำงานของประชาธิปไตย 3) ข้อจำกัดของประชาธิปไตย และ 4) ความท้าทายต่อประชาธิปไตย ตามลำดับ

เขาอุทิศหน้าแรกของเนื้อหา เพื่อเปิดประเด็นของหนังสือทั้งเล่ม ด้วยการชี้ว่า “ประชาธิปไตยกำลังล้มเหลวหรือไม่? คือหนึ่งในคำถามที่สำคัญที่สุดที่โลกกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน” (ข้อความนี้ ผู้เขียนใช้ตัวอักษรขนาดใหญ่) ตามด้วยการชี้ว่า “คำตอบนั้นมีความหมายอย่างลึกซึ้งต่อพวกเราทุกคน เพราะไม่มีระบบการปกครองใดในประวัติศาสตร์ที่มอบเสรีภาพ ความรุ่งเรือง สันติ และ

เสถียรภาพ ให้กับผู้คนได้มากไปกว่าประชาธิปไตย” (ข้อความนี้ ผู้เขียนใช้ตัวอักษรขนาดกลาง) และ “ตั้งแต่การสิ้นสุดลงของสงครามโลกครั้งที่ 2 ประชาธิปไตยก็ถูกมองว่าเป็นระบบการเมืองที่มีความชอบธรรมมากที่สุดในโลก ครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 20 ก็ปรากฏให้เห็นการเคลื่อนไหวของมวลชนทั่วโลก ต่างออกมาเรียกร้องให้รัฐบาลเผด็จการถูกแทนที่ด้วยรัฐบาลประชาธิปไตย ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับวิธีการปกครองสังคมของพวกเขา” (ข้อความนี้ ผู้เขียนใช้ตัวอักษรขนาดเล็ก)

ในอีกทางหนึ่ง Niheer Dasandi ก็ชี้ว่า การเข้าสู่อำนาจของผู้นำชาตินิยมและประชานิยมทั้งหลาย ในหัวงไม่ก็ที่ศตวรรษที่ผ่านมา อาจเป็นผลพวงของความไม่พอใจของประชาชนต่อระบอบประชาธิปไตย ซึ่งทำให้เกิดเป็นความกังวลที่ว่าประชาธิปไตยกำลังล้มเหลว นั่นเอง

สำหรับหนังสือเล่มนี้ Niheer Dasandi ตั้งหลักว่า “ประชาธิปไตย” ที่เขากำลังกล่าวถึง อิงอยู่กับนิยามของ Larry Diamond ศาสตราจารย์สาขาสังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด สหรัฐอเมริกา ในฐานะที่เป็นระบบการเมืองซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ 1) การแข่งขันเพื่อเข้าสู่อำนาจ โดยที่รัฐบาลมาจากการเลือกและถูกแทนที่ ผ่านการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม 2) การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในฐานะพลเมือง และ 3) การปกป้องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของประชาชน และ 4) หลักนิติธรรม ซึ่งกฎหมายและนิติกระบวนการต่างๆ ถูกบังคับใช้โดยเท่าเทียมกัน

Niheer Dasandi กล่าวถึงพัฒนาการของระบบการปกครองนี้ โดยทำความเข้าใจถึงสังคมยุคโบราณ ที่มนุษย์ยังดำรงชีพด้วยการเก็บของป่าและล่าสัตว์ ในยามที่ชุมชนยังมีขนาดเล็กไม่ใหญ่โตนัก ก็อาจพอที่จะใกล้เคียงความรุนแรงที่เกิดขึ้นกันตัวเอง เท่าแต่เมื่อชุมชนขยายตัวใหญ่ จึงจำเป็นที่จะต้องรวบอำนาจและทรัพยากรไว้ในมือของชนชั้นนำกลุ่มเล็กๆ (อภิชนาธิปไตย) หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง (ราชาธิปไตย) ให้ปกครองสมาชิกอื่นที่เหลือ นำไปสู่การสืบทอดอำนาจทางการเมือง และอภิสิทธิ์เหนือทรัพยากรทางเศรษฐกิจของสังคม ด้วยเหตุดังนี้ เขาจึงชี้ว่า ประชาธิปไตยจึงเกิดขึ้น เพื่อเปลี่ยนแปลงระเบียบทางการเมืองเช่นว่า โดยกระจายอำนาจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้หัวใจของระบอบประชาธิปไตย คือประชาชนเป็นผู้ปกครอง ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม ภายใต้หลักนิติธรรม

การเดินทางของระบอบประชาธิปไตย จากนครรัฐเอเธนส์ และเมืองต่างๆ ในยุคกรีกโบราณ ราว 5 ศตวรรษก่อนคริสตกาล ซึ่งปกครองกันแบบ “ประชาธิปไตยทางตรง” สู่อาณาจักรโรมัน ที่เรียกระบอบการปกครองของตนเองว่า “สาธารณรัฐ” (Republic) กระทั่งคริสต์ศตวรรษที่ 18 ซึ่งข้อเสนอของนักปราชญ์ในยุคนี้ได้กลายมาเป็นพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยปัจจุบัน เช่น สิทธิเสรีภาพ อำนาจอธิปไตยของปวงชน การปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญ และการแบ่งแยกอำนาจ เหนือสิ่งอื่นใด ค่อนข้างชัดเจนว่าแนวคิดเหล่านี้ มีส่วนอย่างสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิวัติ ทั้งในสหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศส ในเวลาต่อมา

อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับว่าประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็นการปกครองของเสียงส่วนใหญ่ ขณะนั้น ยังคงไม่ได้นับรวมผู้คนอีกเป็นจำนวนมาก ในหลายพื้นที่ สิทธิการออกเสียงเลือกตั้งถูกจำกัดไว้ให้ชนชั้นนำ แม้ในอังกฤษ เมื่อปี 1914 ผู้ซึ่งมีอายุเกินกว่า 20 ปีขึ้นไป เพียง 30% เท่านั้น ที่ได้รับการอนุญาตให้ออกเสียงเลือกตั้งได้ ยิ่งไปกว่านั้น ผู้หญิง ก็เพิ่งจะได้รับการอนุญาตให้โหวตเมื่อปี 1918 หรือราวศตวรรษที่ผ่านมาเอง

การทำลายจากลัทธิคอมมิวนิสต์และอนาธิปไตย ที่โจมตีว่าเสรีประชาธิปไตยเป็นตัวแทนของผลประโยชน์ของชนชั้นนายทุนที่เป็นผู้ปกครอง ทำให้ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 หลายประเทศในยุโรปกลายเป็นรัฐบาลคอมมิวนิสต์และเผด็จการฟาสซิสต์ ความขัดแย้งที่ขยายความรุนแรงมากจนบานปลายกลายเป็นสงครามโลก ครั้งที่ 2 ซึ่งจบลงด้วยชัยชนะของฝ่ายสัมพันธมิตร ทำให้ประชาธิปไตยแพร่ขยายออกไปยังพื้นที่ต่างๆ ของโลก โดยเฉพาะในหมู่อาณานิคม ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียกร้องเอกราช กระทั่งการล่มสลายของสหภาพโซเวียต และการสิ้นสุดของสงครามเย็น ที่ประเทศต่างๆ ล้วนมุ่งหวังจะเป็นประชาธิปไตย จน Francis Fukuyama ศาสตราจารย์และผู้อำนวยการศูนย์ประชาธิปไตย การพัฒนา และนิติธรรม แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ชี้ว่าคือ “จุดจบของประวัติศาสตร์” เป็นชัยชนะของเสรีประชาธิปไตย เหนืออุดมการณ์ทางการเมือง และรูปแบบการปกครองอื่นๆ

ต่อคำถามที่ว่า “ประชาธิปไตยคือรูปแบบการปกครองที่มีประสิทธิภาพที่สุดเท่าที่เคยมีมาหรือไม่?” “ความแตกต่างของมันไปก่อให้เกิดรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพได้อย่างไร?” และ “อะไรคือคุณประโยชน์สำคัญที่ผู้คนจะได้รับจาก

มัน?” Niheer Dasandi ให้คำตอบว่า “คุณประโยชน์สูงสุดของประชาธิปไตยก็คือ มันมอบเสรีภาพให้กับผู้คนได้มากกว่ารูปแบบการปกครองอื่น เพราะรัฐบาลประชาธิปไตยมีการจำกัดอำนาจของผู้นำ ขึ้นอยู่กับว่า พวกเขาจะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนของเขาอย่างต่อเนื่องหรือไม่ ซึ่งนั่นช่วยป้องกันไม่เกิดทรราชได้” กล่าวโดยสรุป “ประชาธิปไตยมอบโอกาสที่มากกว่า ในการเลือกที่จะมีชีวิตในแบบที่แต่ละปัจเจกบุคคลปรารถนาจะเป็น”

นอกจากนั้น “มันยังเกี่ยวพันกับความเจริญรุ่งเรือง ดังจะเห็นได้จากประเทศร่ำรวย ที่ล้วนมีแนวโน้มเป็นประชาธิปไตย (แม้จะยังมีข้อถกเถียงอยู่ว่า ประชาธิปไตยก่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือการพัฒนาทางเศรษฐกิจส่งเสริมให้เกิดประชาธิปไตย กันแน่ก็ตาม)” ทั้งนี้ มีตัวอย่างเป็นอันมากของผู้นำเผด็จการ ที่ขโมยความมั่งคั่งของประเทศไปเป็นสมบัติส่วนตัว ซึ่งด้วยการจำกัดอำนาจของชนชั้นนำทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนี้ จะช่วยป้องกันการทุจริตในระดับสูง และนั่นจะเอื้อให้เกิดแรงจูงใจในการลงทุน ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจในระบอบทุนนิยมต่อไป

อย่างไรก็ดี ก่อนข้างมีข้อจำกัดอย่างเป็นนัยสำคัญ ในการนำหลักประชาธิปไตยไปปฏิบัติ เช่น ต้นทุนในการณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสูงมากจนเปิดโอกาสให้กลุ่มทุนขนาดใหญ่สามารถเข้ามามีอิทธิพลต่อระบบการเมือง และความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่อย่างกว้างขวาง จนทำให้ประชาชนผล่อออกจากประชาธิปไตย และหันไปซบไหว้ของประชาานิยมแทน หรือแม้แต่การที่เสียงส่วนใหญ่ตัดสินใจจะละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนของประชาชนส่วนน้อยในสังคม กระทั่งสนับสนุนให้ผู้นำไม่ต้องปฏิบัติตามหลักนิติธรรม จนนำไปสู่วิกฤตการณ์ในท้ายที่สุด

นับตั้งแต่วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ เมื่อปี 2008 ประชาธิปไตยก็ถูกท้าทายอย่างหนักหน่วง กระแสชาตินิยม การต่อต้านผู้อพยพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวมุสลิม ในยุโรป ชัยชนะของ Donald Trump ในการเลือกตั้งเมื่อปี 2016 ในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสื่อมศรัทธาต่อระบอบ ผู้นำจำนวนมากรู้สึกไม่แตกต่าง และไม่ผูกพันกับมัน ผลการสำรวจเจตคติต่อประชาธิปไตย ของผู้คนในอเมริกาเหนือ ยุโรปตะวันตก ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ แสดงให้เห็นว่าพวกเขามีความเชื่อมั่นต่อตนเองน้อยลง ในการที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ คนหนุ่ม

สาวไม่พึงพอใจต่อระบบการปกครองนี้ พวกเขามีแนวโน้มที่น้อยลงต่อการสนับสนุนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และเมื่อเปรียบเทียบกับคนรุ่นก่อน พวกเขารู้สึกว่าการเลือกตั้งมีความสำคัญที่น้อยลง

จนถึงหน้า 127 เป็นอย่างน้อยที่สุด ตามความคิดเห็นของผม ผู้เขียนเรียบเรียงเนื้อหาทั้งหมดได้เป็นระบบ หยิบใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์และงานวิจัยร่วมสมัย มาสนับสนุนข้อเสนองานของเขาได้อย่างหนักแน่น เป็นรูปธรรม ทำให้มันน่าติดตามได้ไม่แพ้ *Is Capitalism Working?* เลย เพียงแต่ทันทีที่เขาสรุปว่า “บางทีมันอาจจะเร็วเกินไปที่จะกล่าวว่า ประชาธิปไตยกำลังล้มเหลว” และ “เราจำเป็นต้องเปลี่ยนความเข้าใจของพวกเราว่าประชาธิปไตยคืออะไร” เพราะ “มันไม่ใช่แค่การเลือกตั้ง แต่ทั้งหมดรวมถึงการปกป้องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของทุกคนในสังคม หลักนิติธรรม การสนับสนุนความเป็นอิสระของตุลาการและสื่อมวลชน...” กล่าวอย่างตรงไปตรงมา ช่างเป็นการปิดท้ายที่น่าผิดหวัง

อันที่จริง บทสรุปของเขาไม่ได้ดำไปว่ามาตรฐานของงานศึกษาเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยทั่วไป หากแต่ต่ำกว่ามาตรฐานของบทก่อนๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคาดหวังของผู้อ่านที่ถูกปลูกฝังมาจนจะถึงหน้าสุดท้าย แน่นนอน เราคงยังไม่อาจปฏิเสธบทสรุปของเขาที่ว่า “ประชาธิปไตยคือรูปแบบของรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะมันมอบพื้นที่และโอกาสในการแก้ไขปัญหาที่พวกเขาเผชิญในสังคม” และ “ประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง จำเป็นจะต้องผ่านบททดสอบเหล่านี้” เท่าแต่เมื่อเปรียบเทียบกับโลกวิชาการฝั่งอเมริกา คำตอบของคำถามที่ว่า “*Is Democracy Exportable?*” (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน Jermstittiparsert, 2016) ซึ่งต้องยอมรับว่าท้าทายและก้ำกึ่งกว่า ก็ถูกเผยแพร่ออกมาให้ได้ถกเถียงกัน ตั้งตั้งแต่ปี 2009 หรือเกือบทศวรรษล่วงมาแล้ว

รายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ อีกประการหนึ่ง ที่เขา ในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านประชาธิปไตย น่าจะทำได้ดีกว่านี้ ก็คือแนวคิดเรื่องระบอบการปกครอง ของอดีตประธานาธิบดี Abraham Lincoln ซึ่งกล่าวไว้ในสุนทรพจน์ที่เกิดตีสเบิร์ก ในปี 1863 ว่า “การปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน” Niheer Dasandi ร่วมผลิตข้อความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ด้วยการยั่วว่า “มันเป็นหนึ่งในนิยามของประชาธิปไตย ที่ถูกใช้อย่างกว้างขวางที่สุด” ทั้งที่กักระหนักดีว่า เหล่าบิดาผู้ก่อตั้ง

สหรัฐ ล้วนกังวลต่อความหมายที่ไม่รู้ต้นกของประชาธิปไตย จึงเลือกที่จะสถาปนาระบอบสาธารณรัฐขึ้นแทน เหนือสิ่งอื่นใด คือเขาก็คงทราบดีอยู่ว่า ในสุนทรพจน์ฉบับดังกล่าวของ Abraham Lincoln ไม่ปรากฏคำว่าประชาธิปไตย เลยแม้แต่คำเดียว (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจากบทความเรื่อง “ว่าด้วย “การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน”” ใน กิตติศักดิ์ เจมิสิทธิประเสริฐ, 2557: 11-14)

เอกสารอ้างอิง

กิตติศักดิ์ เจมิสิทธิประเสริฐ. 2557. **ประชาธิปไตยไทยในทศวรรษที่แปด.**

กรุงเทพมหานคร: สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กิตติศักดิ์ เจมิสิทธิประเสริฐ. 2561. “บทปริทัศน์หนังสือ Is Capitalism Working?.”

วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ 5 (2): 190-192.

Jermisittiparsert, K. 2016. “Book Review: Is Democracy Exportable?.” **RSU**

International Journal of College of Government 3 (1): 69-70.

Translated Thai Reference

Jermisittiparsert, K. 2014. **Thai Democracy in the 8th Decade.** Bangkok: Political Science Association of Kasetsart University.

Jermisittiparsert, K. 2018. “Book Review: Is Capitalism Working?.” **Journal of Management and Marketing** 5 (2): 190-192.